

Píše Marie Směsíková

(E*forum, 03. 09. 2014)

Z prozatím vydaných publikací ediční řady Paměť nakladatelství Academia zprostředkovávající čtenářům vzpomínkové texty osobností, jejichž životní osudy se rýsují na pozadí pohnutého 20. století, se největší pozornosti dostalo pravděpodobně pamětmi Ivana Klímy *Moje šílené století* a dvousvazkovému autobiografickému cyklu Pavla Kohouta *Můj život s Hitlerem, Stalinem a Havlem*. Kromě memoárů, korespondence a monografií přináší edice také deníkové záznamy – po diářích např. Albíny Dratkové, překladech zápisků Michaila a Jeleny Bulgakovových nebo Jeana-Paula Sartra zde dvaatřicet let po svém vzniku vychází také **Migrace 1982** (2014, 305 s.), deníkové záznamy, které napsala **Ivanka Lefeuve** (nar. 1949), psychologka, spolupracovnice Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných a signatářka Charty 77 vystěhovaná v rámci akce „Asanace“ z Československa.

Samotné deníky zabírají dvě třetiny publikace a jsou doplněny dalšími texty. Knihu otevírají nekomentované výňatky z prohlášení Charty 77, po kterých následuje autorčin úvod s charakteristikou vlastní osoby a doby vzniku zápisků. Za oddíl s deníkovými záznamy je zařazeno „Ohlédnutí: od roku 1983 do současnosti“, které lze označit jako pisatelčin doslov – kromě zachycení doby uplynulé od pořizování deníků se pokouší vystihnout, co s sebou emigrace přináší a jak konkrétně ovlivnila právě ji. Za touto kapitolou jsou umístěny autorčiny poznámky doplňující text deníků, obrazová příloha a doslov Petra Blažka „Svědectví o dvou světech“.

Deníkové záznamy byly pořizovány během roku 1982, v jehož první polovině se autorka spolu se svým tehdejším manželem Martinem Hyblerem a třemi malými dětmi připravovala na vystěhování do Francie. Druhá část deníku pak zachycuje snahu o sžívání se s cizím prostředím. „Českou“ i „francouzskou“ část zápisků spojuje téměř důsledně dodržovaný rytmus každodenního zaznamenávání pocitů a osobních i důležitých společenských událostí. Zápisky ze země, kde Lefeuveová prožila prvních 33 let svého života, prostupují obavy z nuceného odjezdu z Československa, starosti spojené s emigrací i strach o blízké přátele a členy rodiny – zejména o mladší sestru Janu, u které opakované pronásledování příbuzných ze strany Státní bezpečnosti vyvolalo psychické onemocnění a vedlo ji k pokusům o sebevraždu.

Jako předěl mezi dvěma oddíly deníku slouží část fotografií zachycujících loučení při odjezdu do Francie, po kterých následuje záznam až z 22. června, neboť první týden exilu si autorka deník nevedla. Zápisky pořizované ve Francii ukazují život emigrantů z evropských i neevropských zemí a jejich začleňování do francouzské společnosti; s uplývajícím textem lze sledovat, jak si pisatelka pozvolna zvyká na

zaměstnání i pobyt v nové zemi. Do druhé části deníku se vlamují občasně (aktuálními událostmi více či méně motivované) vzpomínkové pasáže o přátelích, kteří v Československu zůstali, autorka píše o práci na přepisu a redakci Pravdivého příběhu Plastic People I. M. Jirouse, jehož magnetofonový záznam přivezli Hyblerovi do Francie (vycházel pak v letech 1983–1984 na pokračování ve vídeňském Paternosteru), a do deníkových záznamů zařazuje i části dopisů zasílaných domů. Přestože autorka v úvodu píše, že do znění vlastních deníků zpětně nezasahovala, podle doslovu byly ukázky korespondence vkládány až dodatečně; v textu jsou opatřeny datem, místem, jménem adresáta a vyznačeny kurzívou. Zápisky z téhož dne pak povětšinou sestávají jen z uvedení dopisu nebo jeho kratšího doplnění.

Nucené stěhování označuje autorka v prvním oddílu deníku jako „emigraci“ jen jednou, když se při loučení s přáteli zamýšlí nad předčasným opouštěním rodné země. Jinak se soustředí právě na cestu do Francie místo toho, co nastane po ní, a důsledně užívá označení „odchod“, popř. „odjezd“; ostatně už v titulu knihy významuplně škrtá ze slova „emigrace“ předponu. Stejně tak v druhé části zápisků pobyt ve Francii charakterizuje jako emigraci pouze v dopise přítelkyni Michaele Auerové, ve kterém se situaci své rodiny pokouší popsat s odstupem.

Téměř osmdesát poznámek, kterými autorka deníky po třiceti letech doplnila, kombinuje bibliografické údaje, stručnou charakteristiku osob a periodik zmiňovaných v deníku, až dvoustránkové detailní popisy sledování pisatelčiny rodiny nebo vyličení osudu jí blízkých osob, dodatečné komentáře, upřesnění zachycovaných událostí a také zpětné hodnocení vlastního chování nebo korekci někdejších domněnek. Rozsah některých těchto doplňků patrně vyloučil možnost vysadit je přímo na stránce jako poznámky pod čarou, a čtenář tak není ušetřen častého listování. Přehlednosti textu by prospělo např. zařazení záznamů o sledování tajnou policií k obrazové příloze, kde se část dokumentů z Archivu bezpečnostních složek již nachází, a o osudy autorčiných sourozenců a blízkých rozšířit úvodní text.

Závěrečný text knihy, doslov Petra Blažka, shrnuje kromě informací známých již z předchozích kapitol i autorčiny dlouhotrvající konflikty s komunistickým režimem. Blažek zde podává také velmi stručnou zprávu o přípravě deníků k vydání (jen neznatelně více prostoru jí věnuje pisatelka ve svém úvodu), postihuje charakter akce „Asanace“, její průběh i výsledek a nakonec se pokouší vymezit význam vydávaných zápisků.

Dobou vzniku mají deníkové záznamy Ivanky Lefeuvreové blízko např. k Zábránovým deníkům *Disiecta membra* (ps. 1970–1984; Torst 1992, 1993), Binarovu *Emigrantskému snáři* (ps. 1983–1985; Triáda 2003), Kolářovu *Psáno na pohlednici I* (ps. 1983–1985; Mladá fronta 1999) nebo Vladislavovu *Otevřenému deníku* (ps. 1977–1981; Torst 2012). S posledně jmenovaným je pojí dodatečné vstupy a komentáře, které jsou však v obou knihách řešeny odlišně – charakterem záznamů však mají společného jen málo. Deník není pro autorku prostorem pro hlubší meditaci nebo detailní vzpomínání – vše se vztahuje k jednomu životnímu mezníku. Je to „psaní

v situaci katarze, jež následovala po traumatizujícím zážitku ohrožení a vytržení z vazeb dosavadní existence“ (s. 16).

www.ipsl.cz